Ч. 282 (12.648). Львів, пятниця 19. грудня 1930. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	15·00 „
Піврічно	30·00 „
Річно	60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Берестя.

Інтерпеляція польських опозиційних партій у справі Берестя.

У вчорашній несконфіскованій „Ґаз. Поранній“ читаємо:

„Під кінець засідання парляментарний Союз селянських послів, Клюбу народово-робітничої партії і ППС вніс таку інтерпеляцію:

До Пана Голови Ради Міністрів у справі безправного арештування б. послів, поміщення їх у військовій вязниці в Берестї та поведінки з ними там всупереч не тільки обовязуючим законним приписам, але також усупереч почуттю чести щодо людської гідности.

На вступі інтерпелянти стверджують факт арештування в ночі з 9-го на 10-го вересня ц. р. цілого ряду б. послів, яких імена наводять по черзі азбучно в числі 19. Намірені арештування були рішені членами уряду значно раніше, бо стверджує це в своїм інтервю з дня 14. вересня премієр тодішнього уряду, зазначуючи, що казав зібрати справи видвигнені прокуратурою, а також стверджує це факт, що вже на кілька днів перед арештуванням прийшло доручення приготовити вязничні келії в військовій твердині в Берестї над Бугом і перенесення в характері команданта берестейської твердині полковника 38 п. КосткаБернацького. Отже арештуюча влада мала досить часу та нагоди, щоби звернутися в тій справі до дотичної судової влади та дістати від неї наказ арештування обвинувачених. Одначе арештування перевели без наказу суду, що на думку інтерпелянтів є різким нарушенням закону тодішнім урядом.

Таким робом державна поліція та військова жандармерія вивезла арештованих у зачинених каретах у невідомім напрямку. Через усю дорогу арештованих ганьбили та їм погрожували.

Арештованого посла Лібермана в дорозі поза Седльцами асистуючі поліційні органи та жандарми побили до нестями. В однім моменті ескортант-комісар держ. поліції затримав авто і наказав послові Ліберманові висісти з нього, а за хвилину військовий жандарм приказав йому піти в ліс, де жде на нього поліційний комісар. Д-р Ліберман підозріваючи, що це пастка, не хотів іти. Всеж таки його пігнали прикладами жандармських крісів. Коли він станув у лісі перед комісарем поліції, тоді той зі словами: „Чому драбуго не йдеш, коли тебе кличуть?“ ударив його двічі в карк, нарушуючи йому вязи. Від тих ударів д-р Ліберман упав на землю, а тоді його власним плащем завязали йому голову, на яку сів один із ескортантів. Здерши із нього вбрання і серед лайок: „Ти, жиде, ти парху, ти смієш обвинувачувати Чеховича, ти смієш підносити голос проти пана маршала“ — збили його до нестями, завдаючи йому більше як двайцять кривавих ран, які відтак ствердив на його тілі співобвинувачений із ним товариш келії бувш. посол Попель.

Далі в інтерпеляції звертають увагу на те, що хоча всі особи були цивільні, їх посадили до військової вязниці. Так піддали їх як підкомандних військовій владі, а спеціяльно полк. Костек-Бернацькому і відобрали їх зпід інґеренції судової влади.

Інтерпелянти наводять розмову арештованого д-ра Лібермана із слідчим суддею, коли в судівій кімнаті находилися полк. Костек-Бернацький і прок. Міхаловський. На запит: „Чим я провинився злочинно?“ дістав від слідчого судді відповідь: „Через підготовку конгресу Центролеву, що мав насильно скинути уряд“. Далі в розмові др Ліберман спитав: „А що маю зробити, щоби скомунікуватися із суддею або прокуратором?“.

„Внесете письмо до прокуратора“.

На це перебив полк. Костек-Бернацький такою заявою: „Мушу цю заяву спростувати. Ніякого письма. Будете мусіти зголоситися до мене до рапорту“.

Заяву, суперечну із приписами карного кодексу, прийняли мовчки слідчий суддя та прокуратор.

Арештованих відрізали від світа в спосіб досі невідомий в судівництві. Їм не дозволили порозумітися з оборонцями ні бачитися з найближчою ріднею, дарма, що близькі смерти д-р Ліберман і посол Корфанти прохали цього.

У ВЯЗНИЦІ.

Інтерпелянти стверджують далі, що слідчий суддя заявив рідні, що рішення в тій справі до нього не належить. Введено загострений військовий правильник, якого не стосують навіть супроти резервістів. За якийнебудь промах проти правильника прикладали нелюдяні дисциплінарні кари: темницю, куди вкидали поодиноких арештованих окремо, тверде ложе, врешті піст, підчас якого передавали виключно трохи хліба та теплу солену воду. Менш-більше раз на тиждень переводили серед арштованих постійні ревізії, хоча вони не мали змоги комунікуватися зі зовнішнім світом ні між собою. Ревізії, які переводили в ночі були тільки одним із способів підкопування духа та фізичного знущання над арештованими. Для ревізії виводили арештованих до окремих убікацій. Розбиралися вони до нага і мусіли стояти босими ногами на зимній долівці. Одначе вершком усього були вирафіновані знущання фізичні і моральні над арештованими.

В ночі з 9. на 10. жовтня ключник випровадив Каз. Попеля до канцелярії, за якою була темна пуста саля. У дверях стояв капітан департаменту узброєння мін-ства військ. справ. Коли б. посол Попель на приказ капітана увійшов на поріг темної кімнати, його вхопило кілька рук. Один жандарм вхопив його за голову, другий за ноги під коліна і в цей спосіб кинули його на столець. На потилицю закинули йому мокру плахту, а коли він крикнув: „Біятеся Бога“, дістав перший удар залізним приладом, правдоподібно „штемплем“ від кріса, і почув: „То за Сікорського, то за Жимерського“. — Таких ударів б. пос. Попель одержав щонайменше 30. В часі биття зімлів. Капітан, що товаришив тій екзекуції, сказав до скатованого: „Тішся, що так мало“.

Скатованого Попеля,подаючи з рук до рук, введено з кільканацяти степенів до келії в льоху, де його перетримано протягом кількох днів. Екзекуції цій товаришив капітан Мечислав Кендзерський. До келії, до якої вкинено б. пос. Попеля після його побиття, входив крім того майор Едвард Ґорчинський з давніх стрілецьких друзів. В подібний спосіб побито й послів Баґінського і Корфантого. Жандарми потурбували крім того Путека і Барліцького, побили у варварський спосіб по лиці б. посла Когута й інших.

Ці вичислення не вичерпують усіх жертв варварського поступовання військового персоналу, що робив службу.

В часі биття з правила пускали в рух мотор для витягання води або його голос здавив зойки катованих жертв. Дійшло до того, що як тільки мотор зачинав працювати, це було ознакою для увязнених, що когось з них піддають знову торторам. Поруч тих фізичних тортур арештовані переходили інші тортури духові. Вони були під постійним жахом смерти. Супроти д-ра Праґера полк. Бернацький заявив: „Ви образили могс шефа, то так, якби ви образили мене самого; я міг би казати вас тут під стіною розстріляти, і ніхто не сказав би мені слова“. А супроти д-ра Лібермана полк. Бернацький сказав: „Усі арештовані залежать від приказу марш. Пілсудського; тільки приказ марш. Пілсудського буде рішати про їх долю“.

Один зі старшин, незнаний з назвища, заявив супроти д-ра Лібермана: „Доля арештованих залежить виключно від рішення марш. Пілсудського. Коли він скаже їх убити, то вони їх убють, коли скаже їх поробити каліками, то вони пороблять їх каліками“. Полк. Бернацький заявив послові Барліцькому: „Ви так зганьбили марш. Пілсудського, що не маєте що рахувати на суд. Право є правом всюди, але ви зганьбили маршалка занадто“.

„ОБЕРНУТИСЬ ДО СТІНИ“.

Щоби в увязнених підтримати свідомість тієї погрози інсценізовано від часу до часу фікційні екзекуції. І так у перших днях жовтня 1930 р. до келії, в якій сиділи д-р Ліберман і Попель, увійшов офіцер, даючи наказ: вбрати плащі і казав їм іти за собою. На запит Попеля, чи можуть забрати зі собою хліб, офіцер відповів: „Більше вже його не будете потребувати“, по чім виконав відповідний рух рукою. Обох вязнів переведено до келії на долині, в якій відбувалися нормально ревізії. Келія була пуста, сінники з ліжок витягнені, а на підлозі була розкинена солома. Приведені туди Ліберман і Попель були переконані, що чекають на виконання екзекуції. По хвилі почули зі сусідньої келії рух і крик, а потім голос: „Обернутись до стіни“ і двократний сухий тріск, якби два вистріли. У найбільшому, смертельному зденервуванні чекали тепер на свою чергу. По якімсь довшого часу почали повільно відчиняти келію, до якої ввійшло три особи з офіцером. Скінчилося тільки на ревізії.

До приноровлювання цих тортур уживано офіцерів польських військ, яких у тій цїли спеціяльно відкомендировувано зі своїх відділів до Берестя: 1) полк. Костек-Бернацький, командант 38 пол. п. з Перемишля; 2) полк. Ришанек з Вищої военної школи; 3) майор Ґорчинський Едвард зі служби звязку; 4) майор Берко Станислав, заступник команданта школи офіцерів резерви у Модліні; 5) капітан Майта з 20 п. п.; 6) Капітан Кендзерський Мечислав у м-ві військ. справ.

Наслідком вище описаного безправного арештування вязнених, наслідком безправного піддання їх як цивільних осіб військовій дисципліні, наслідком вище описаного їх трактування у цій тюрмі та нелюдського знущання над ними, накінець наслідком уживання до цього офіцерів польської армії, тодішний уряд нарушив не тільки обовязуюче право, але й потоптав честь і гідність Польської Держави.

З уваги на те підписані запитують, що п. премієр задумує зробити, щоби винних потяг-

нути до відповідальности і вміряти заслужену кару та які кроки задумує поробити, щоби на будуче оминути подібного знасилування права супроти громадян держави.

Як відомо, на попередньому засіданні сойму зголосили були в цій самій справі наглий внесок і ендеки. На вчорашньому, вівтірковому засіданні наглість обох тих внесків у голосуванні відкинено.

На соймовій арені.

В доповненні до нашого вчорашнього звідомлення з засідання сойму в дні 16. ц. м. подаємо ще отсе:

ЗМІНА РЕГУЛЯМІНУ.

Окрім ріжних дрібних справ решту вівтіркового засідання зайняла справа зміни регуляміну, яку реферував пос. Подоський (ББ). Свій реферат закінчив він патетичною фразою, що табор промовця вірить, що під проводом свого великого вожда доведе до кінця започатковане велике діло уздоровлення устрою Польщі. До цеї фрази навязав слід. промовець посол Вінярський (НД), який застерігся проти того, щоби референт комісії покликувався на „вожда“, бо, мовляв, регулямінова комісія ніякого вожда не має. Пос. Пужак (ППС) на самому початку зазначив, що він признає взагалі дискусію над зміною регуляміну сойму чисто формальною, бо ця справа була вже рішена в урядових сферах ще перед скликанням сойму, а внескодавці виконують свою ролю. Опісля промовляв в імени Українського Клюбу **пос. д-р Загайкевич** (промову подано вчора). Пос. Зомерштайн (жид. клюб) звертає увагу на факт, що жидівське представництво в цьому соймі наслідком проектованої зміни регуляміну взагалі є відсунене від усякої праці. Тому жиди зголосили окремий внесок, який просять розглядати спільно з іншими можливими змінами регуляміну. Пос. Тромпчинський (НД) заповів, що деякі зміни будуть заскаржені перед будучим конституційним трибуналом. Щодо унеможливлення тепер вносити посольські інтерпеляції, то промовець пригадав, що післятравневі уряди взагалі на 90 відс. інтерпеляцій не відповіли. Промовець висловив надію, що нинішна більшість не буде довго тревати. Після виступу ще кількох послів переведено голосування, якого вислід був згори відомий, себто всі поправки опозиції відкинено і принято зміну регуляміну в тій формі, в якій її ухвалено санаційною більшістю в регуляміновій комісії. Від тої хвилини обовязує вже новий регулямін. Однак марш. Світальський заявив, що старі внески, себто в справі Берестя, буде розглядати ще по старому регуляміні.

З ДИСКУСІЇ НАД БЮДЖЕТОМ.

Після двогодинної промови міністра фінансів полк. **Матушевського,** який боронив урядового законопроекту про бюджет на р. 1930/31, перший у дискусії забрав слово пос. **Руґ,** який в імени всіх партій, злучених у Союзі оборони прав і свободи народу (Центроліву), зложив заяву (її подаємо за польською пресою):

Четвертий сойм покликано до життя не шляхом нормальних виборів, опертих на приписах конституції і виборчої ординації. Воля народу не найшла свобідного і дійсного вислову. На початку виборчої кампанії вхоплено в ночі ряд політичних діячів і вміщено їх у берестейській твердині, без наказу судових властей. Дальші тижні виборчої кампанії зазначилися ріжними репресіями, арештуваннями, перекупством і конфіскатами. В тих умовинах переможено не опозицію в Польщі, але право і порядок. Сьогодня закладаємо з цеї трибуни урочистий протест проти того способу виборів і заявляємо, що ніяке насилля не змусить нас понехати боротьби за перемогу права в Польщі.

Опісля пос. Руґ говорив уже тільки в імени Клюбу селянських партій, заявляючи, що бюджет є нереальний, а податкові тягарі надто високі. Промовець запевнив міністра скарбу, що якщо він схоче рятувати бюджет при помочі платень, то Клюб промовця піде на це з великою приємністю. Адміністрація й урядовці так далися в знаки населенню підчас виборів, що населення прийме з ентузіязмом вістку про обниження урядничих платень. Опісля пос. Руґ обговорював критичну ситуацію на селі і подав, що деякі газети з урядового табору, особливо консервативно-революційні, тужать за видом крови, пролитої у домашній війні. При кінці промовець заявив, що Клюб селянських партій не змінить своєї думки під впливом погроз і терору.

З черги промовляв пос. **Рибарський** (Клюб Нар.), якого промову зреферували ми ширше вже вчора. Тут зазначимо лише, що пос. Риб. заявив, що урядовий табор поносить тепер усю відповідальність за долю й політику Польщі, бо він має більшість в обох палатах. Не забуваємо — що правда — про виборчі зловживання, щодо яких опінія чекає на осуд Найвищого Суду, але чим більше поповнено зловживань, тим більша є відповідальність тих, які таким шляхом осягнули більшість.

Після пос. Рибарського прийшов до слова пос. **Недзялковський** (ППС), який ствердив, що досі зголошено 106 протестів проти переведених виборів. Є то цифра рекордова. Розправи в Найв. Суді виявлять факти. Згадує про справу б. посла Бетмана, арештованого нібито за дезерцію, якого опісля військовий суд увільнив. З черги обговорює широко справу пацифікації Східньої Галичини і заявляє, що за цю пацифікацію польська демократія супроти історії польського й українського громадянства не бере відповідальности. Політика ППС не буде змінена і буде прямувати дальше до ліквідації теперішньої системи. Берестейська система є символом минулих місяців. Ми готові виявити всі факти і назвища, що відносяться до цеї справи. Залежить це виключно від того, чи посли ББ допустять до мериторичної дискусії.

До процесу інжинірів у Москві.

З голосів комуністичної преси.

У розділі п. н. „Роля Франції та участь білоемігрантів у підготовці інтервенції“ написано:

„Підсудні з „промпартії“ одноголосно свідчать, що основні нитки готування до інтервенції ідуть з Франції. Представники російської еміграції, що осіли у Франції, кол. промисловці, фабриканти, поміщики, білоґвардійські ґенерали мріяли повернутися на „батьківщину“, щоб повернути собі промисли, фабрики, заводи й землі, повернути собі колишнє становище панівних кляс і знову експльоатувати робітників та селян.

„Уся робота робітничо-селянського уряду рік-у-рік сприяла зміцненню Радянського Союзу й розгортанню в ньому потужного соціялістичного будівництва. Якщо перших років радянської влади у представників білої еміґрації були сподіванки на швидкий крах її, то починаючи від 1924—25 року ці ілюзії зникли.

„Російська буржуазія, що встигла втекти від диктатури пролетаріяту зрозуміла, що ніякий внутрішній переворот, або „переродження“ в СРСР неможливі, що для повалення влади робітників та селян потрібна зовнішня сила, потрібна озброєна сила. І тоді, виявилося, що цієї потрібної їм сили у білоеміґрантів немає. У можливість здійснити інтервенцію рештками білоґвардійських банд, що вже зазнали поразки в сутичці з Червоною армією, вожди інтервенції не вірили. Та вони ще й мусіли знати, що на сторожі мирної праці й соціялістичного будівництва країни Рад стоїть уже не та Червона армія, з якою білоґвардійцям доводилося мати діло підчас громадянської війни, коли наша армія щойно зродилася.

„Червона армія хоч і невелика числом, але сильна духом. Поповнивши свій бойовий досвід завзятою роботою, бойовим готуванням, вона так технічно зміцніла, що змете всяку білоґвардійську банду, якаб вдерлася до радянської території і розторощить білоґвардійські десанти, хоч де вониб не висадились.

„Керівники білої еміґрації розуміли, що для інтервенції проти Радянського Союзу, який відбудував й перебудовує своє господарство, потрібна збройна сила, численніша, краще підготовлена, сучасніша, ніж денікінці, врангелівці, колчаківці та інші представники контрреволюції. Такою збройною силою могли бути тільки чужо-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 19. ГРУДНЯ 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 84

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

Так минає багато днів, що не мають години, зовсім безладних, аж нараз одного гарного ранку Маціцький відчуває дивне враження.

Так, немов би його хтось добув із глибини моря, його очі бачуть, а вуха чують. Він віддихає і відчуває якийсь ґрунт під собою. Машина до думання, що завмерла десь у кутику мізку враз зі своїми ніжними пружинами наче волосся ворожок, починає рухатися і обертатися. Спочатку поволі, пізніше швидше, а відтак із божевільною скорістю „тік-тік-тік“, так, якби хотіла тріснути. Видко відразу, що та майстерна машина не є створена для сну, що хоче догнати втрачений час... Думки перехрещуються і замотуються як шовкові нитки: „Де я? мій Боже! що значить це велике ліжко? що це знову за три дами біля вікна, чого вони хотять? а та чорна жалібна суконка обернена до мене плечима, звідки це я її знаю? здається так немов...“

І Маціцький, щоб краще приглянутися цій чорній сукні, яку звідкись собі пригадує, підпирається важко на лікті, перехиляється через ліжко і переляканий паде горілиць. Посередині кімнати побачив велику оріхову шафу з закарлюченими замками, що пнуться під стелю. Він пізнає її; він бачив її вже в своєму страшному сні... „Тік-тік-тік“! машина до думання обертається як вітряк... Ах! тепер він пригадує собі: готель Пільоа, смерть Якимця, похорон, поява Перрота серед дощу... Все це він бачить і пригадує собі, та вертаючи до життя нещаслива дитина, одночасно вертається до терпіння. Його перше слово це стогін.

На цей стогін три жінки, що працюють біля вікна затремтіли. Одна з них молодша, встає з криком: „Леду! леду!“ І хутко біжить до ватрана, хапає грудку леду та передає Маціцькому. Але він не хоче... Лагідно відсуває руку, що дотикає його уст... Як на руку доглядачки, то вона дуже ніжна. Маціцький промовляє непевним голосом:

— Добрийдень, Камілю!

Каміля Перрот така здивована голосом напів померщого, що завмирає з простягненою рукою і її пальці почервонілі від леду тремтять.

— Добрийдень, Камілю — повторяє ще раз Маціцький. — О, я пізнаю вас добре, не лякайтесь!... Моя голова уже здорова? А ви? бачите мене? можете вже мене бачити?

Каміля витріщує очі:

— Я вас бачу? Певно, що бачу!

Тоді Маціцький переконавшся, що шафа була оманою, що Каміля не сліпа і що страшний сон не весь здійснюється, осмілений ставить нові запити:

— Чи я був дуже хорий, скажіть?

— Так, Данильцю, дуже...

— Чи я вже так лежу довго?

— Завтра буде три тижні...

— Боже милосерний! три тижні! Отже мій коханий Якимцьо вже від трьох тижнів — —

І не скінчивши речення паде хлипаючи на подушку.

...Саме тоді входить до кімнати Перрот із новим лікарем. (Якщо недуга потріває так далі, то всі професори медичного факультету перейдуть через ту кімнату). Тепер прийшов славний доктор Брум-Брум, енергійна людина, що не бавиться при пацієнтах своїми рукавичками, а просто береться до діла. Підходить до Маціцького, пробує його живчик, оглядає його очі та язик, а потім каже до Перрота:

— Що це за історії ви оповідаєте? Але-ж цей хлопець уже вилічений!

— Вилічений? — сплескує Перрот руками.

— Так ґрунтовно вилічений, що цей лід можете зараз викинути через вікно, а своєму пацієнтові дати куряче крильце на міцнім росолі. А ви не маєте чого журитися, моя молода пані... За тиждень той живий небіщик буде ходити, — я ручу вам за це... Та покищо тримайте його в ліжку. Нехай оминає зворушень і якихнебудь потрясень: це головна річ.. А про решту подбає вже сама природа... вона лікує краще, ніж ми обоє разом...

Доктор щипає жартма живого небіщика, всміхається до Камілі і швидко щезає із Перротом, що плаче з радощів, весь час повторюючи: „Ах, пане докторе... бо треба вам... треба вам знати...

Каміля за той час намовляє недужого, щоби заснув, але він енерґійно бориться:

— Не відходіть, Камілю, прошу вас... Не лишайте мене самого... Як ви можете домагатися щоби я заснув серед такого горя?...

— Мусите, Данильцю... треба спати... ви потрібуєте відпочинку: так сказав лікар. Но, будьте розумні, зачиніть очі і не думайте про ніщо... Я небавком знову прийду... а як заснете, на другий раз лишуся при вас довше...

(Продовження буде.

земні армії, по-европейському орґанізовані та озброєні відповідно до вимог сучасної техніки. Отже, природно, що білоеміґранти звернулися до представників урядів тих держав (а зокрема Франції), які брали участь у попередній інтервенції й знайшли в них цілковите співчуття та підтримку.

„Зрозуміло, що білоеміґрантскі кола, зорганізовані, як це виявлено на процесі „промпартії“, у „торгпром“, були тільки знаряддям у руках представників французького уряду, а орґанізаційна роля належала останньому. „Торгпром“ був тільки помічником у цій ганебній справі, засобом обєднати ворожі радянській владі білоеміґрантські сили, посередником між французьким урядом і тими силами, які могли дати допомогу інтервенції всередині радянської країни.

„Французький ґенеральний штаб розробляв оперативний плян інтервенції. Документи, що викривали наявність стратеґічних плянів французького ґенерального штабу для походу проти СРСР, оголошено в нашій пресі більш, ніж рік тому і щодо цього свідчення підсудних тільки потверджують правдивість цих документів.

„Серед осіб, що брали участь у готуванні до інтервенції, ми бачимо „старих знайомих“: кол. міністра президента французького уряду Пуанкаре, кол. головного командувача союзного війська в Сибіру підчас колчаківщини ґенерала Жанена, білоґвардійських ґенералів Лукомського, Міллера та їхніх соратників, колишніх російських промисловців Рябушинського, Коновалова, Денісова, одного з „ідеольоґів“ російської контрреволюції Мілюкова, меншовика Абрамовича та інш. Отже, процес „промпартії“ геть викрив, що надхненик та орґанізатор готування інтервенції — це французькі урядові кола, французький ґенеральний штаб.

„На авдієнції „торгпрому“ в Пуанкаре він заявив: „Твердую й певну вимогу провадити посилене готування до інтервенції всередині країни, посилити шкідництво, посилити внутрішню кризу, головно на момент інтервенції, а також зірвати пятирічку, щоб дискредитувати радянську владу й таким способом полегшити виконання інтервенції.

„З цього рамзінового свідчення видно, що шкідництво було основним засновком для інтервенції, що орґанізатори готування до інтервенції не сподівалися на саму тільки збройну силу, бо вони не були певні, що цій силі буде до снаги боротьба з Червоною армією, підтримавою всіма трудящими радянської країни.

„Навіть більше, інтервентам конче потрібні були відомості про стан збройних сил Радянського Союзу, про стан його промисловости, мобілізаційної підготови, про плян командування Червоною армією, про орґанізацію оборони країни. Ці відомости були потрібні, щоб скласти пляни інтервенції та розрахунки скільки треба сил і коштів на її здійснення. Добувати та передавати ці відомості французькому ґенеральному штабові теж поручили шкідницькій орґанізації, яка таким способом взяла на себе й функції шпіонажу.

„Діяльність шкідницької орґанізації набула досить широкого розмаху. Вона охопила всі галузі народнього господарства, прагнувши зірвати пляновість, дискредитувати її, зруйнувати все наше господарське будівництво. Зграя шкідників, що називала себе „центральним комітетом промислової партії“ силкувалася протиставити себе героїчним зусиллям робітничої кляси й трудящих СРСР. Але вона забула одне, що за ленінською партією, яка керує соціялістичним будівництвом, стоїть багатомільйонна армія пролетаріяту й трудящого селянства. А за шкідниками самі тільки жалюгідні недобитки білоґвардійських банд, що їх Червона армія розгромила ще 1920 року“.

Докінчення тих більшовицьких натяганих розважань на тему інтервенції пера С. Пугачова подамо завтра.

——o——

Справи православної церкви.

Перед скликанням Православного Собору.

Сесія передсоборного зібрання, що мала відбутися перед Різдвяними Святами, буде склакана по Новім Році. На сесії буде устійнений м. ін. речинець скликання Собору. Вибори до Собору відбудуться правдоподібно протягом березня і квітня 1931-ого року, а Собор зібрався би в травні. Праці Собору потревають три місяці.

Справа ревіндикації православних церков.

Римо-католицькі власти в Пинську роблять заходи, аби окружний суд у Пинську визначив якнайскорше речинець для розгляду ревіндикаційних справ. У звязку з тим православні власти дієцезіяльні звернулися до православного митрополита Діонисія з проханням зібрати в найближчому часі всі матеріяли, що дотичать оборони загрожених церковних маєтків.

Православний рух на Лемківщині.

„Вядомосьці Українске“ повідомляють. До повітового староства у Грибові вплинуло знову кілька тисяч заяв від місцевих селян греко-католиків про приступлення до православної церкви. Тепер греко-кат. церква має своїх вірних тільки у чотирьох громадах грибівського повіту.

НАУКОВЕ ЖИТТЯ.

З рефератів в Українському Університеті у Празі.

Колеґія професорів факультету права і суспільних наук Українського Університету в Празі в одному з останніх звичайних своїх засідань вирішила організувати академічні засідання факультету для читання наукових рефератів на юридичні теми. Згідно з цею постановою в помешканні деканату факультету що-пятниці по обіді відбуваються академічні зібрання професорів, доцентів, професорських стипендистів і студентів для вислухання наукових рефератів і обговорювання їх. На кожне таке засідання при-

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 19. ГРУДНЯ 1930.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

З НАШИХ ВИДАВНИЦТВ.

В обороні одної мучениці.

(Докінчення.)

Люди, що не стежать за літературною та науковою працею схильні скорше повірити в пяну сплітку, ніж у факти, яких свідками ми є роками. Вельмишановні читачі, що шукаєте поза чужими поглядами протекційних або шибеничних мотузків! Можете мені вірити, що з невимовно прикрим почуванням торкаюся справ, про які найкраще було би мовчати до смерти... власної або смерти тих, що піднімають на глум поважні питання своєю участю в них.

Д-р К. Студинського вважаю одним із найчемніших, найбільше услужливих земляків і не забуваю про неодну його особисту чемність, а проте... ніякі товариські ні офіціяльні огляди не можуть вплинути на думку, яку всі, хоча трохи тямущі в літературі та мові, повторяють собі приватно не від нині: — що на голову фільольоґічної чи літературної секції не має він більше даних як на тенора Метрополітен Опери в Ню-Йорку.

Невідомо, що думають собі інші члени фільольоґічної секції та язикової комісії: чи здають собі справу з того сліпого кута, в який загнав їх їхній голова приймаючи правопис, яким ні він ні вони не вспілі орудувати? Чи відчувають комізм ситуації, що досі напр. у виданнях „Наук. Т-ва ім. Шевченка“ систематично перепутаний місцевий відмінок з родовим прикметником середнього та жіночого роду, — що досі ніхто не звернув там уваги, що словничок додания до „Українського правопису“, виданого накл. книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка є не словником Академії, а бездумчивим передруком приватного словничка, виданого в Києві чотирма невідомими добродіями, з якого д-р К. Студинський і інші за ним переписують такі нісенітниці як „дублікат“, „авантурник“ але „авантюрист“ — не кажучи вже нічого про мову та стиль!

У найближчих днях передамо до кутка мови деякі чудасії з тої вавилонської вежі. „Чому — спитаєте — ви маєте на пеньку саме Наук. Т-во ім. Шевченка?“ Тому, що його видання, які повинні бути зразком правопису та мови, піддержують своєю неграмотністю не тільки хаос між широким загалом лаїків, але в першій мірі осмішують наше національне імя та нашу науку на чужині, куди вони, на жаль, ідуть без стриму. Може фільольоґічна секція Н. Т. ім. Ш. враз зі своїм головою вважати нас, звичайних робітників пера, за дурнів, а проте не може уявляти собі, що при осередках дослідів над славянознавством у Берліні, Парижі чи Льондоні европейські фільольоґи це люди, які не вспілі відріжнити трьох ріжних типів правопису нестійних зі собою або мови з доби Головацького, начиненої, як кажуть росіяни, „мішаниною ніжегородського з французьким“.

„Мова — не все...“ скаже неодин, подумавши про Айнштайна або Едісона. Хто має ґеніяльні ідеї, може передати їх якоюнебудь мовою тим, що вміють їх висловити, коли він сам цього зробити не вспілі. Та ті, що мають якенебудь відношення до літератури, мусять або самі засвоїти собі мінімальні засоби мовного вислову, згідно з домаганням граматики та літературної мови або покликати собі до помочі інших. Не у власнім інтересі, а для збереження престіжу перед громадянством і чужиною.

Кажуть злобні, що підчас революції були в нас випадки, коли міністром фльоти вибирали людину, яка на сам вид моря діставала морської хороби. В. Дорошенко, що є офіціяльним секретарем фільольоґічної секції Н. Т. Шевч. злобною грою ґалицької долі виконує поневолі ролю бібліотечного урядовця, замість переглядати та виправляти перед друком усі рукописи всіх видань „Наук. Т-ва ім. Шевч.“, а д-р Студинський, голова Т-ва іде на правописну конференцію, щоби привезти із неї богато зовсім неправописних вістей.

Єдина безсумнівна духова спільнота нашого всього культурного життя з Рад. Україною — спільнота мови, щораз ясніша та щораз тривкіша. Якби „Наук. Т-во ім. Шевченка“ було віддавна подбало, щоби провід у „своїй“ фільольоґії передати такому специялістові як д-р Сімович, а не випадковим людям від шпарґалольоґії, тоді нема сумніву, що справа нашої мови стояла би нині зовсім інакше. Правопис не правопис, офіціяльний чи ні — але ми мали би бодай одну людину, яка вміє роз'яснити нам граматичні сумніви і тоді першу скрипку в цих справах не грав би досі Скрипник.

Запопадливість, з якою видавництва Радянської України передруковують галицьких письменників є не єдиним доказом дбайливости, з якою радянські робітники пера стежать за розвитком літературної мови в Галичині. Наша мова переходить через ту саму стадію, що і всі інші европейські, навіть найстарші, найбільше розвинені. Письменники і не-письменники, звичайні інтеліґентні люди, що мають якісь думки і вважають одною із найглибших духових потреб людини якнайясніше та найкраще їх передавати, відчувають невпинно недостачі мови минулого віку, захололої під шкаралущою готових схем.

Коли нині шукаємо в рідній мові власних термінів на чужі слова, коли силкуємося між ріжними синонімами провести ріжницю понять, коли втікаємо від готової чужої фразеольоґії то робимо це не для „язикової“ акробатики і не тому, щоби почванитися між собою або чужинцями, що й ми маємо свою літературну та наукову мову. Вчені доходять до нових нюансів старих понять, письменники до нових метафор, завдяки новим ідеям і новим враженням, завдяки взаєминам із світом нових ідей, з психольоґією та творчістю інших народів.

Нинішний страшенне низький рівень нашої літературної та наукової мови віддзеркалює лише духовий намул, що спочиває на його дні. Коли навіть „морські міністри“ не орієнтуються, що плавають по звичайній калабані, а не по морі, не треба сумнішого доказу на те, що наша мова, невинна мучениця, переживає затяжну хоробу з вини знахорів, що виступають у ролі лікарів.

значається два реферати, з яких один запасний на випадок неявки головного референта.

На засіданні, що відбулося 21. листопада біжучого року, професор А. Андрієвський прочитав реферат на тему: *„Практика берлінського і льондонського суду по т. зв. большевицьким ділам“*. Проф. Андрієвський, навівши кілька судових процесів, зробив із них висновки: 1) про кризу в суспільстві правосвідомости і 2) про пониження судового авторитету.

Реферат викликав живий обмін думок. З проф. Андрієвським усі зголжувались і кожний з присутніх подав свої зауваження в правдивости висновків реферату.

Збираючи все сказане, голова зборів, декан факультету професор С. Шелухин перевіс питання на загальний ґрунт. Після війни Рада Амбасадорів, а потім і Ліга Націй, даючи перевагу принціпам грубої сили перед принціпами права, причинились до упадку державної суверенности, а оскільки осуд є одним з найважніших елементів державної суверенности, то — цілком природно — це відбилося й на пониженні авторитету суду. Що торкається упадку правосвідомости, то окрім війни до того причинилась також партійна дисципліна в парляментах. Вона приводить до переваги інтересів партійних над інтересами загально-державними. Через партійну дисципліну парляментарна більшість здобуває нерідко і такі голоси, які подаються не внаслідок індивідуального переконання, а внаслідок партійної дисципліни, тому та більшість є часто штучна. Хибне розуміння Лігою Націй державної суверенности спричинило те, що міліони національних меншин позбавлені участи в суверенности і попали в ярмо. Нарешті піддержка Лігою Націй держав, у яких завдяки тому, що завжди все будувалося на примітивізмі і ніколи не було правдивого думання, розвинувся тяжкий режім проти національних меншостей.

Дня 28. листопада ц. р. професор С. Шелухин прочитав реферат на тему: *„Інтерпретації 49—65 ст. Карамзинського списку Руської Правди“*. У своому рефераті проф. С. Шелухин доказував, що розрахунок у згаданих статтях не є якоюсь фантазією, як це гадають ріжні дослідники, а навпаки — ті статті являються цілком реальним і правильним розрахунком у якомусь конкретному господарстві. Той розрахунок, як зразковий, був у часі Руської Правди принятий в опікунській практиці і перетворився у звичаєве право. Ці статті відстрашували від себе вчених тим, що величезні обчислення не відповідали основним числам. Референт установив усі помилки і реставрував дійсний текст цього відділу Руської Правди.

Розшифрування цього відділу Р. П. є новою, важливою в науці для інших відділів цеї памятки у питаннях про закупів, холопів, про опеку і т. ін. Незалежно від цього є це матеріял для картини господарства й українського промислу в XI—XIII. в. на Україні та свідчить про ціни в толішні часи на господарські продукти, а також і про високий стан европейської культури в ті часи на Україні. В дискусії був живий обмін думками. Проти обчислень автора заперечень не було.

Революція в Еспанії.

Урядовий комунікат каже, що нібито в усій Еспанії спокійно, лише в Сан Себастіяні ок 50 комуністів хотіло зайняти префектуру поліції. З останніх вістей про бунт на летунськім майдані в Мадриді виходить, що повстанці перервали телєґрафи й телефони, вдерлися до радіостації та пустили вістку про проголошення республики в Еспанії. Аероплани, що кружляли над Мадридом розкинули лише відозви, які взивали до революції. Від першої хвилі вибуху бунту жандармерія зайняла всі держ. будинки. Механіки лет. майдану сказали, що як прийшли до праці, дирекція сказала, що вибухнув бунт і дала їм зброю. Тих, що не хотіли брати участи в бунті, увязнили. У бунті взяло участь 500 людей. Урядові війська стріляли з гармат на пострах і тому жертв у людях не було.

З Лісабони повідомляють, що майор Франко прилетів із двома товаришами до Альверції. Три інші літаки, що ними прилетіло 8 старшин, осіли в Мадорі, Мотті та Ґаріґ. Еспанські летуни зголосилися в портуґальськім мін-стві війни. Воно визначило їм місцевість Мафра для провізоричного осідку.

Із Гендає прийшла вістка, що 16. грудня вибухнув у всій Еспанії генеральний страйк. Уряд проголосив стан облоги в усій країні. Дня 16. грудня 6 полудне зявилася над Мадридом ескадра летунів і скидала летючки такого змісту: „Вояки! Минулої ночі в усій Еспанії вибухнув давно вижиданий великий респ. рух. Нарід і армія зєдинені, проголосили переворот. Вісти, які новий респ. уряд дістає в усіх провінцій, потверджують вижиданий успіх рев. руху. Щоби не було пристрасних актів і невинних жертв і щоби показати всьому світу, що есп. нарід сам може кермувати своєю долею, в імя справедливости, мира та праці треба, щоби ви всі злучилися з новим повстанським рухом, бо тоді не прийде до громадянської війни. Коли так зробите, заслужитеся для батьківщини та републики. Колиб ваша слабість або недостача совісности сказали вам виступити проти нового респ. руху, то ви зараз були би першими жертвами повстання. Коли не піддаєтеся респ. урядові, ваші касарні збомбардують за пів години“. Відозва кінчиться окликом: „Вояки! Хай жиє Еспанія! Хай жиє еспанська республика!“

Із Лісабони повідомляють, що еспанські старшини, які прилучилися були до повстання, схоронилися до Портуґалії, сказали, що вибух революції був визначений в усій Еспанії на 16. грудня в 6. год. рано. Наслідком необережности одного старшини, що поспішився занадто, бунт не був для уряду несподіванкою. Це викликало збентеження серед змовників.

Портуґальська влада інтернувала майора Рамона Франка. Він сказав, що після того, як утік із тюрми в Мадриді, не виїхав, як спочатку гадали, за кордон, а скривався на передмістях Мадриту. На запит, чи він є прихильником республиканського устрою, сказав Франко, що він є за якоюнебудь конституцією, що позволила би Еспанії відітхнути.

На парляментарній арені.

Перше засідання бюджетової комісії

(ік) Сьогодня уконституувалася бюджетова комісія. Головою її стає пос. Бирка (ББ). ББ отримало 18 місць, ендеки 5, польські селянські клюби 4, українці 2, хадеція 1, НПР 1, ППС 1. Членами комісії від сторони українців є посли О. Луцький і Матчак (цей останній як делегат соц.-радикалів на підставі взаїмного порозуміння). Сьогодня в заступництві хорого посла Луцького брав участь у комісії пос. Хруцький. Сензацію викликав вибір на генерального референта бюджету пос. полк. Медзінського з ББ бувш. міністра почт і телеграфів, теперішнього головного редактора „Газети Польскої“, проти якого польська опозиційна преса вела в мин. році сильну кампанію за зловживання у мін-стві почт і тел. підчас його урядування. Реферат внутр. мін-ства отримав пос. Полякевич, освіти Здзіслав Стронський, рільництва Стройновський і т. д. Всі взагалі реферати отримали виключно члени клюбу ББ. Перше ділове засідання комісії назначено спершу на 8. січня, однак пос. Хруцький запротестував проти цього з огляду на українські свята. Тому піднесли речинець на 9. січня. Тоді буде обмірковуватися бюджет мін-ства внутр. справ, 10. січня бюджет мін-ства шляхів, 12. січня освіти, 13. промислу і торг., 14. фінансів. З несподіванок бюджетової комісії треба зазначити, що не належить до неї цим разом найвизначніший в клюбі ББ фахівець економіст проф. Кшижановський з Кракова.

Український внесок у справі „пацифікації“.

(ік) З огляду на унеможливлення послам зложення внеску в справі „пацифікації“ на форум сойму Український Клюб рішив зголосити „пацифікаційний“ внесок у сенаті. Цей внесок звучить: **„Внесок Українського Клюбу в справі подій у звязку з переведеною пацифікацією на терені воєвідств львівського, станиславівського і тернопільського в місяцях вересні, жовтні і листопаді 1930. Високий Сенат зволить рішити: Сенат взиває уряд, щоби в найкоротшому часі розслідив факти і розміри зловживань, доконаних органами влади при нагоді переведення т. зв. пацифікації на названих теренах тих фактів, які називають залучені мотиви. Сенат взиває уряд до усталення шкід звязаних з самим актом пацифікації, до покарання винуватих, винагороди пошкодованих та до зложення сенатові звіту“.**

Промова сен. Макуха.

(ік) На засіданні сенату в дні 17. грудня ц. р. в дискусії над зміною регуляміну забрав слово **сен. д-р І. Макух,** який на самому вступі заявив, що новий регулямін має ціллю виключно спутати свободу рухів сенаторів при виконуванні ними наложених на них конституцією обовязків. До цеї цілі йдеться через підвищення скількости підписів, потрібних до зголошення інтерпеляцій і внесків. Утруднення зголошення інтерпеляцій має на ціли охоронити адміністрацію держави від контролі парляменту, що матиме той наслідок, що зловживання будуть ще більше ширитися. Утруднення зголошування внесків позбавляє представництво нац. меншин права порушувати найбільш живучі справи. В дальшому промовець назвав ці найважніші справи, які опозиція взагалі, а українці зокрема мусять порушувати та чому новий регулямін хоче перешкодити. При цій нагоді промовець вказав на систематичне унеможливлювання вияснення в справі „пацифікації“, про яку навіть у пресі не вільно подавати ніяких фактів, хоча би ці факти були цілком певні і перевірені. Зміна регуляміну унеможливлює порушення цих справ на форум парляменту і примушує українців шукати іншого форум. Промовець не розуміє поспіху, з яким ББ переводить зміну регуляміну. Видно, що належить до нього лише сьогоднішний день. Український Сенатський Клюб стоючи на становищі свободи слова, стоїть теж на становищі, що сенатори мусять мати можність совісного й свобідного виконування своїх обовязків.

Ревізії й арештування.

БЕРЕЖАНЩИНА.

В останньому тижні (до 14. грудня ц. р.) вийшли з бережанських арештів отсі політичні вязні: Василь Галій, Михайло Когут, Степан Сабат, Петро Пришляк, Володимир Сулима, Михайло Безпалко, Ілько Олійник, Микола Никифорчин, Володимир Крицун і Дмитро Батринчук.

В тому самому часі арештовано й перевезено до Бережан Михайла Токара із Лісник та Павла Танчака, студ. філ. зі Львова.

Відділ поліції і тайних агентів у числі 14 людей, що перебував від 3. Х. ц. р. в Кривім, перенісся дня 5. грудня ц. р. до Саранчук, де перевів ревізію в місцевій читальні, кооперативі й „Лузі“. Підчас ревізії арештовано Федора Павлишина, який остає ще до-нині у слідстві в Саранчуках.

ІНТЕРПЕЛЯЦІЯ В АНҐЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ У СПРАВІ „ПАЦИФІКАЦІЇ“.

Варшавські та львівські польські ґазети принесли таку вістку: „З Льондону повідомляють, що з ініціятиви Демократичного Союзу 51 членів палати громад вислало петицію до генерального секретаря Ліґи Націй сер Еріка Дрюмонда, яка протестує проти терору, приноровлюваного супроти української меншини у Східній Галичині.

Тіж посли зажадали від міністра закордонних справ Гендерсона, щоби дипльоматичним шляхом вистарався, аби негайно випустили на волю політичних вязнів у Польщі та щоби запротестував проти актів терору у польсько-німецькій прикордонній смузі.

ПОДОРОЖ МАРШ. ПІЛСУДСЬКОГО.

(ПАТ) Дня 17. грудня в 16. год. приїхав марш. Пілсудський до Ліону. На двірці витав його військовий ґубернатор Ліону ґен. де Сарні. Із Лісабони виїхали до еспансько-французької прикордонної стації шеф президіяльного протоколу президента республики Барето Круз і представник мін-ства війни полк. Кавальгаес Вони ждатимуть на Пілсудського на стації Віля Формоза. Товаришитимуть у переїзді Портуґалією аж до Лісабони, куди поїзд приїде 19. грудня. 20. грудня поїде на Мадейру.

ВОВКИ ЗІЛИ ДИТИНУ.

У дисненськім повіті появилося богато вовків, що прийшли із сусідніх прикордонних лісів. Нападають на села, відки забирають вівці телята і т. д. Люди палять ватри та ставлять нічні варти. На дорозі з Оран до Опельник селяни, що вирубують ліс, найшли в снігу пошарпане тіло 12-літнього Витовта Юревича. Його напали вовки та розшарпали.

СМЕРТЬ НАСЛІДКОМ ДЕНАТУРАТУ.

У Львові при вул. Медовій ч. 6. в сутеринах отруїлися денатурованим спіртом пекарський помічник без заняття Завальницький і якась молода жінка.

ПУАНКАРЕ УМИРАЄ.

З Парижа повідомляють: Дня 16. грудня над раном почалася в Пуанкаре агонія. Біля ліжка президента та бувш. премієра є політичні приятелі Пуанкаре та представники влади. У звязку з тим у Парижі пригноблення.

ЖОФР УМИРАЄ.

Начальний вожд спочатку світової війни маршал Жофр захорів тяжко. Йому 79 літ.

Б. посол д-р І. Блажкевич перед судом.

В середу, 17. грудня ц. р. почалася в 9. год. рання перед трибуналом суддів присяглих в окружному суді в Самборі розправа проти б. посла і секретаря Української Парляментарної Репрезентації (УНДО) *д-ра Івана Блажкевича*, адвоката в Дрогобичі. Прокуратура закидує обвинувач. д-ру Блажкевичові злочин з § 58 с і 59 с карного закону, тобто злочин державної зради, якої він мав допуститися в промовах, виголошених на вічах в Опаці і Підбужу (Дрогобиччина), а крім того провини з § 305 і 312 карн. зак.

По усталенні жеребом лави суддів присяглих введено на салю під ескортою обвинуваченого. В трибуналі засідають: віцепрезидент окр. суду д-р Скоронський, як голова і окр. судді Шиманський та Венгжин як вотанти. Обвинувачує прок. Зельонка, боронять адвокати: д-р Ільницький і д-р Витвицький з Дрогобича та д-р Рогуцький зі Самбора.

По відчитанні акту обвинувачення складав свої зізнання д-р Блажкевич.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Ґрипа.

Десь нам завсіди вітер в очі. Місяць тому, як не прийшов хтось до бюра, редакції каварні чи касина, всі казали: Ого!

Ніхто вже навіть не розпитував, що воно, те „ого" значить. Питали тільки, чи є кому носити їсти і чи допускають на побачення.

Нині, як хтось не явиться, то кажуть також: „Ого!" — хоч значіння цього змінилося. Коли на когось скажуть „ого", то зараз інші питають, чи є хто коло нього, чи висока горячка; має чим накритися. Бо тепер „ого" значить грипа, а вона вимагає теплого ліжка, горячого чаю і тим подібних справедливих ліків.

Сиджу вчора в редакції і щось пишу. Бачу наш загально люблений новинкар (в вільних хвилях поет) встав від столика, перейшовся пару разів по кімнаті, стукнув то тут то там кулаком об стіл, відгорнув чуприну і врешті приставувши на середині кімнати, заявив святочно:

— Панове! Мене морозить.

— На думку про новий том поезій?! — запитав хтось.

— Ні серіозно! Мабуть буду хорий.

Ніхто з нас цього серіозно не брав, бо хоч новинкар оповідає нам щодня про свою чахотку, пальпітацію серця, недокровність, виснаження, то це не перешкаджає йому бути здоровим як найсильніший тур в силі віку.

Але нині його бюрко порожне і ми повірили, що новинкар вже „ого!".

Всьому винна зима і заграничні винаходи. Десь давно в половині листопада потиснув мороз, повибивав усі бацилі, а як кого і морозило, то це не було ніяке „ого", тільки незапалена піч. Аж десь там у Еспанії винайшли „еспанку" і переслали до нас. Мали ми свою інфлюенцу і добре нам з нею було. Зукраїнізувалась вона на „флюенцію" і всі вважали її за нашу землячку. Не дуже поширялася, не дуже шкодила, а так середно, щоб люди трохи стереглися.

Прийшла „еспанка" і відразу стало гірше. Це вже не з нашим братом справа, а з заграничним. Вона привела з собою заразливі бацилі і давай їх через людські носи розсівати по світі.

Почали ми і до тієї біди звикати, а тут прийшла грипа. Кажуть, що це та сама особа, тільки імя змінила і більш діяльна стала. Не знаю, як воно є, але докучає тяжко.

На дворі ніби зима і ніби ні. Сніг на дорозі а зі стріх вода капле. В кожусі за горячо, в плащі за холодно, не знати на що рішитися. Неодин довго стукає в пальці заки вибере, а найшвидше рішаються ті, які не мають ні одного ні другого. Але й до них добирається грипа, знаю кількох українських письменників, які також захорували.

Приходять до нас вістки зі столиці і з провінції — всюди грипа. Спацифікувала стільки людей, що аж страшно.

Возьмім Львів:

„Академічний Дім" — загриплений на 60 відсотків, школи і бюра на 30 відс., а песимісти потішають, що то щойно початок. Завзято повторяють слова Вітоса: „Є зле, але не гризімся — буде ще гірше!" Хто з тих, які не ходять до шкіл чи бюр, лежить, цього не можна сконтролювати. Напевно не є так зле як загально припускають, тільки далеко гірше.

До всіх благодатей, які мав Львів, до атмосфери, настрою, доріжні і Полтви прийшла тепер ще грипа.

Як виглядають ті, що лежать — знаю, але й ті, що ходять не виглядають ліпше. Очі підпухлі, ніс червоний, уста скривлені... Стане двох побалакати, а зараз то один то другий:

— Вибач! — і пчих, аж мури трясуться. (Не дай Бог, якби в камениці „Просвіти" всі нараз почали пчихати!...).

Не знаю чи є такий, котрий не мав би горячки, когоб не морозило, не боліла голова і не чорніло в очах.

Тому ш. читачі не дивуйтеся, коли в якімсь часописі фейлетон чи навіть вступна стаття не надзвичайно вийшла.

Горячка...
Морозить...
Голова...
Пчих...
Ґрипа!

Галактіон Чіпка

НОВИНКИ

— **Телеф. 2-11. Піскова 22 „Власна Хата" Фотограф Лев Янушевич.** 537

— **Подяка.** Отсим складаю щиру подяку Вп. **д-рові В. Електровичеві,** адв. в Чорткові, за безінтересовну опіку й численні інтервенції в часі мого 3-місячного побуту в чортківській тюрмі та доведення до звільнення мене за кавцією — **Б. посол. Заваликут.**

— **З театру Карабіневича.** Як нас інформують, Новий Український Театр дир. П. Карабіневича після реорганізації залишається в складі 20 осіб, а саме: п-і Карабіневичева, Кемпова, Істоміна, Цісикова, Войтовичівна, Чарнецька, Скобельська і п-ве Карабіневич, Кемпе, Кононів, Записів, Паздрій, Ганжа, Зелес, Урбанський, Пісецький, Пришляк та три особи технічного персоналу. На Різдвяні свята театр Карабіневича завітає до Тернополя і дасть там низку вистав, а по святах вибирається в турне на Волинь, Полісся, Виленщину, Холмщину та Люблинщину. Режісером театру є тепер п-і Карабіневич, дружина директора і довголітня працьовничка на нашій українській сцені як у Галичині, так і на В. Україні в театрі М. Садовського.

— **Нові українські кооперативи.** Рішенням Дирекції РСУК принято дня 28. листопада 1930. в члени Товариства такі кооперативи: 1) „Ощадність" Велика Раковиця, 2) „Зоря" Прилуки (пов. Бересть н. Б.), 3) „Відродження" Волковатиця (пов. Броди), 4) „Вперед" Заболоте, 5) „Схід Сонця" Люта (пов. Володава), 6) „Надія" Скобелка, 7) „Надія" Цевеличі (пов. Горохів), 8) „Єдність" Тучапи (пов. Грубешів), 9) „Українська Райфайзенка" Надіїв (пов. Долина), 10) „Єдність" Борислав (пов. Дрогобич), 11) „Самопоміч" Підзамче (пов. Дубно), 12) „Українська Каса" Залізці (пов. Зборів), 13) „Нива" Остріг (пов. Здолбунів), 14) „Самопоміч" Верхня (пов. Калуш), 15) „Вперед" Житин (пов. Кобринь), 16) „Боротьба" Ружин, 17) „Наша Вигода" Шкурат, 18) „Нова Сила" Клевець, 19) „Наша Надія" Радошин, 20) „Свідомий Господар" Нова Вижва, 21) „Згода" Смолярі (пов. Ковель), 22) „Згода" Малий Стидинь (пов. Костопіль), 23) „Поміч" Скурче (пов. Луцьк), 24) „Згода" Люблинець Ст. (пов. Любачів), 25) „Чорногора" Яблониця (пов. Надвірна), 26) „Ощадність" Буців (пов. Перемишль), 27) „Вперед" Диниска (пов. Рава Руська), 28) „Добробут" Даничів, 29) „Хліборob" Козлин (пов. Рівне), 30) „Каса Стефчика" Рожанка Вижна (пов. Сколе), 31) „Українська Щадниця" Залуква (пов. Станиславів), 32) „Самопоміч" Набріж (пов. Томашів).

— **З Українського Історично-Фільольогічного Т-ва у Празі.** Засідання ч. 205 Українського Історично-Фільольогічного Т-ва відбулося у вівторок, 16. грудня 1930, з таким порядком дня: 1. Рижевський Д. І.: „З історії літературних паралель". 2. Кандиба О. О.: „Археольогічні досліди на галицькому Поділлі в 1928 та 1929 рр."

— **З нагоди іменини дир. М. Заячківського.** На закупно Українського Городу „С-Б" зложили службовики „Народної Торговлі" 500 зол. в день Іменин нач. директора Миколи Заячківського з нагоди Його 60-літнього ювилею в доказ пошани до Шановного Ювилята за Його заслуги як для Народної Торговлі, так і для загалу її службовиків та в доказ зрозуміння Його старань на полі фізичного виховання, як голови Сокола-Батька. За так щедрий дар Старшина Сокола-Батька складає отсею дорогою жертводавцям щиру подяку.

— **Бережіться вломників!** В останніх днях занотовано у Львові знову кілька вломів до крамниць, складів і приватних помешкань. Бережіться перед вломниками!

— **З діяльности Рятункового Поготівля.** В листопаді ц. р. львівське Рятункове Поготівля інтервеніювало 1298 разів (1155 в день і 143 в ночі). В томуж місяці було у Львові 19 самогубств (10 мущин і 9 жінок). Всякого роду поранень занотовано понад 300. На кожний день у листопаді припадало пересічно 43-44 випадки, у яких з першою помічю поспішило Рятункове Поготівля.

— **Влом до церкви в Ланах.** Пишуть нам: В ночі з 10. на 11. грудня ц. р. вломився злодій до церкви Благовіщення Прч. Діви Марії в Ланах біля Стрия. Вломник вибрав кілька цегол під вікном, дістався в цей спосіб до середини, закрав дві чаші, розбив кивот і закрав пушку. Найсв. Тайни зневажив, висипавши їх на землю (під церквою). Шкода велика (понад 1500 зол.), тимбільше, що громадяни Ланів стягнені до останнього. Минулого року викінчили вони дім для священика (в 1929 р. утворено в Ланах самостійну експозитуру), а цього місяця закуплено площу біля церкви для церкви, на якій ще тяжить довг. Поліція стежить за вломником.

— **Смерть ученого.** У Грацу помер перед кількома днями один з найвизначніших німецьких учених, проф. університету Фріц Прегль у 61. році життя. Найважніше його діло — це відкриття т. зв. мікроаналізи, методи, що дозволяє перевести точну хемічну аналізу мікроскопійно малих тіл. За це відкриття признано йому нагороду Нобля. Прегль був дійсним членом Наук. Т-ва ім. Шевченка та ставився завсіди дуже прихильно до української молоді, що студіювала у Грацу.

— **Премієр Франції... німцем.** Новий французький премієр Стеґ має клопіт з... метрикою. Недискретні противники винишкували, що він щойно в другім поколінні француз, а його дідо був ще справедливим німцем. Леон Доде написав проти Стеґа статтю п. з. „Гох, гох! — кричать своякн з Берліна"

— **Міжнародня вистава християнського мистецтва** буде відкрита в червні 1931 р. в Римі для вшанування памяти св. Антонія з Падви. Вистава буде присвячена головно творам сучасного мистецтва.

— **Союз безбожників у Ленінграді** зорганізував уже могутній апарат (агітаційний і технічний) для переведення боротьби зі святкуванням Різдвяних Свят.

— **Колюмб був в Америці перед 1492 роком.** Проф. Люіс Уллоа найшов у мадридських архівах документи про Колюмба, які не були ще ніким опубліковані. З тих документів довідуємося, що Колюмб був в Америці раніше 1492 року. Уллоа твердить, що Колюмб раніше приїздив до Америки з данськими піратами. Свою подорож відбували пірати північною дорогою через Ґренляндію, Лябрадор, Нюфоилєнд і здовж берегів Америки доїздили до Фльориди. З документів, які відкрив Уллоа, виявляється, що Колюмб походив з катальонської родини й не мав нічого спільного з ґенуенською родиною Колюмбів. Та інші вчені кажуть, що до тих документів треба ставитися з недовірям, поки вони не будуть остаточно досліджені й не буде доказана їх повна автентичність.

—o—

Куток мови.

„Записки Наук. Т-ва ім. Шевченка", том С. ч. II. Праці історичні.

„На прикінці" окремо, замість разом, бо „прикінці" не є іменником, як напр. „на столі"; „послідньої" (моск.) зам. останньої; „назва відноситься лишень" зам. лише („лишень" значить у нас „но", напр. „зажди лишень"! „тип, який стрічаємо одначе далеко" — польська складня, бо „одначе" не може у нас стояти в середині речення; „а до рівнож рідких нахідок належать" (поль.) зам. а до рідких нахідок належать також; „ізза малого числа" зам. (за)для; „автор підносить" (поль.) у знач. підкреслює, звертає увагу, висловлює думку; „заки отже перейду" (поль.) зам. „отже заки перейду"; „підпертий" (поль.) зам. піддержаний; „уходив (поль.) за шляхтича" зам. прикидався, його вважали шляхтичем; „а в тім" (три слова!) замість одного „автім" (таксамо, як „авжеж"!), „дослідники погоджуються що до погляду" зам. „щодо" (радом), бо це значить „дотично"; „в справі о дідицтво" (пол.) зам. в справі дідицтва.

Незрозуміло, чому у виданнях „Наук. Т-ва ім. Шевч." досі панує форма „сего", „сеї", „сею", коли новий правопис приняв виразно „цього", „цієї", „тієї", „цією", „тією".

СПОРТ

Курс їзди на лещатах.

Дня 19. грудня ц. р. розпічнеться заходом Карпатського Лещетарського Клюбу курс їзди на лещатах для початкуючих. Курс розпічнеться теоретичною лекцією 19. ц. м. в год. 19. веч. в домівці Клюбу (Костюшка 1 а, І. пов.), а в суботу 20-того ц. м. на снігу в год. 14.30 попол., збірка: останній перестанок „4", Високий Замок. Друга лекція відбудеться в неділю в год. 10. там-же. Цілий курс буде обіймати 6 лекцій. Для членів КЛК курс безплатний, для нечленів за оплатою 3 зол. Проситься всіх початкуючих членів Клюбу взяти участь у курсі, де можна буде в короткім часі вивчитися правильно їзди на лещатах. Вписи у члени КЛК, на курс та всі інформації на теоретичній лекції у пятницю.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Михайло Кіцера, селянин з Коцурова, пов. Бібрка, помер внаслідок відомих подій у Львові дня 14. грудня ц. р. Похорони відбулися у вівторок 16. ц. м. з каплиці Анатомії при вул. Пекарській на Янівське кладовище.

Покійний, молодий 30-літній господар, був одним з найкращих освітніх робітників у Бобреччині. Тип інтелігентного, освіченого селянина (скінчив чотири кляси гімназії) — він горів жаждою знання і старався набуте знання подати й іншим. Був головою читальні „Просвіти" в Коцурові і працював активно у всіх освітньо-культурних та економічних господарських товариствах свого села.

Наслідком побоїв його і так слабе здоровля підупало зовсім. Не помогла й переведена тяжка операція в санаторії „Віта" при вул. Листопада.

Похорони покійного Кіцери Михайла відбулися при участи кількадесятьох громадян з його села і горстки львівської інтелігенції. В поході несено чотири вінці від коцурівських установ. Іменем освітніх робітників прощав покійного діяча п. Петрик під голосні ридання всіх учасників похоронів. В. Й. П.!

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

БОЯН, місячник для орґанізації українських хорів. Рік II, Львів-Дрогобич. Ч. 10—11 за жовтень-листопад 1930. Зміст: Осип Хоминський: Курс для диріґентів амат. хорів. — Про чехословацьке обєднання. — Ніна Гордаш-Дяченкова: Голосові хиби та способи їх усунення. — Мала музична енциклопедія. — Дописи. — Всячина.

ВІДРОДЖЕННЯ. Орґан українського протиалькогольного руху. Рік III. Ч. 10—12 з 15. грудня 1930.

ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО. Прага. Рік IV. Ч. 70 з 10. грудня 1930.

NAWOZY SZTUCZNE. Poznań. Rok II. №. 12 (16) за грудень 1930.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 17. XII. ц. р. масло пріма експортове солене 5·30 зол., масло пріма бльокове несолене 5·30 зол., літра молока 0·29 сотиків, літра сметани 1·50 зол., копа яєць 11·20 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Четвер, 18. грудня, година 7·30 веч. „Фіялка з Монмарт".
Пятниця, 19. грудня, година 7·30 веч. „Богема".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Четвер, 18. грудня, година 7·30 веч. „Новий подружий договір. Премієра.
Пятниця, 19 грудня, година 7·30 веч. „Новий подружий договір", комедія Б. Шова.

Малий Міський Театр:
Четвер, 18. грудня, година 7·30 веч. „Перфуми моєї жінки".
Пятниця, 19. грудня, година 7·30 веч. „Перфуми моєї жінки".

Театр Новин (в салі кіна „Кольосей"):
Четвер, 18. грудня, год. 7·30 вечором „Розчин проф. Питля".
Пятниця, 19. грудня, год. 7·30 веч. „Розчин проф. Питля".

Кіна.

АПОЛЬО: „Веселі жіночки" і „Пошлюбна подорож" (Біллі Дов).
ЛЕВ: Звукова комедія: „Небезпечний фліrт". Острів пропавших кораблів.
МАРУСЕНЬКА Звукова фільма: „З Бирдом до Полудневого бігуна". „Три приятелі".
ОАЗА: „Князі на засланні". Симфонічна і балалайкова орхестра та російський хор.
ПАН: „Дівиця з Каіро".
ПАЛЯС: Звукова фільма: „Трагедія залюблених" (Ліяна Гейд, Шлетов).
ПАСАЖ: „Приятель індійців". (Тім Мек Кой) і додатки.
ПРОМІНЬ: „Чотири чорти".
ФАТАМОРҐАНА: Озеро кохання (Бриґ. Гельм). Любка Розвольського.
ХИМЕРА: „Біда княгиня". (Поля Неґрі).
СТИЛЕВЕ: „Рудоволоса" (Клара Бов) та „Остання каравана" (Джек Гольт).
УТІХА: „На захід від Занзібару (Льон Чаней). Людина, що крутить (Бастер Кітон).

Програма радіо.

Четвер 18. XII. 1930.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт, 20·30 Легка музика. **Гельсінґфорс** (221,4) 20·20 Радіоконцерт. **Липськ** (253,4) 16·30 Симфонічний концерт. **Мюнхен** (532,9) 20·00 Оперетка. **Льондон** (356,3) 14·50 Концерт, 20·45 Камеральна музика. **Гамбурґ** (372,2) 20·00 Легка музика. **Штутґарт** (360,1) 20·00 Опера. **Букарешт** (394,2) 20.00 Опера. **Брно** (403.8) 16.00 Концерт. **Стокгольм** (435,8) 19·30 Радіоконцерт. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Рига** (524,5) 19·03 Концерт. **Будапешт** (550,5) 19·30 Опера. **Харків** (426) 16·00 Камеральна музика. **Москва** (720) 21·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 18·40 Концерт. **Париж** (1724,1) 21.45 Концерт.

Пятниця 19. XII. 1930.

Варшава (1411,7) 20·15 Симфонічний концерт. **Льондон** (356,3) 21·00 „Месія" ораторія Гендля, 22·00 „Квіти квітнуть не для тебе" авдиція. **Мюнхен** (532,9) 21·00 Симфонічний концерт. **Париж** (1724,1) 21·45 „Іфіґенія в Тавриді" опера Ґлюка. **Ослъо** (493,4) 20·00 Симфонічний концерт. **Ленінград** (1000) 19·00 Трансмісія з Малої Опери „Запілля та фронт" оп. Гладковського. **Харків** (426) 19·00 Музична трансмісія, 20·00 Попол. концерт. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика, 17·00 Попул. концерт, 21·15 „Лявентура ді Дон Джовані" Анунція. **Медіолян** (500,8) 17·00 Муз. продукція. **Відень** (516,3) 19·35 Веселий вечір, 20·50 Нові оперетки.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Адвокатський концiпієнт з правом субституції прийме обовязки в адв. канцелярії. — Зголошення до Мр. Іван Ворона, Краків, вул. Яблоновських ч. 12. 1113 1—2

Кооп. Український Театр у Львові Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 881
Яворів саля Нар. Дому:
18. XII. в Монастирі для учениць — „Маруся Богуславка".
19. XII. саля Нар. Дому: „Жінка, яка забила".
20. XII. „Гарна Олена".
21. XII. „Гетьман Дорошенко".
Управа Театру звертається з проханням до ВП. Громадянства Яворова, примістити театральну дружину (30 осіб) на час побуту в Яворові. Список дружини передано до Повітової Торговельної Спілки.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.